

Q. N. 532, 31.

(X 1882532)

B. m. II 115

Q. D. B. V.
Specimen
OBSERVATIONUM
HISTORICO-CRITICARUM

Permissu
INCLUTÆ FACULTATIS PHILOSOPHICÆ

IN ILLUSTRĪ ACADEMIA JENENSI

Ad diem Januā, A. C. M DC LXXIV.

publicè defendent

PRÆSES

M. IO. CHRISTIANUS HETZERUS,
LIPSIENSIS,

RESPONDENS

JOHANNES HEMERLINGIUS,

HUXARIENSIS.

H. L. Q. C.

Typis Joh. Jacobi Bauhoferi.

VIRO

Magnifico, Nobilissimo atque Consultissimo

DN. JO. SCHILTERO,

Philos. & I. U. Doctori celeberrimo, Confiliario
de Aula Saxonico - Jenensi egregiè
merenti,

Domino ac Patrono suo hono-
ratisimo.

Et tua & mea interest, VIR MAGNIFICE,
ut sub initium harum Observationum si-
gnificem, unde natae sint. Et tua quidem,
ut publicè sciat, Tibi inprimis deberi, si quid iis-
dem historiarum Studiosis gratificor; mea verò,
ut causam moræ hinc intelligas, quam hæcenus
interposui, quin ad quæstionem tuam de CRUCIS
JUDICIO, nostræ Disquirentium Societati haut ita
pridem propositam, Tibi pro eo, ut debui, respon-
derim. Scilicet susceperam in me laudatæ Socie-
tatis rogatu scribendi negotium, cumque non
satisfacerent mihi, quæ subindè inveneram de di-
cto argumento parcè tradita, plura me inventu-
rum sperabam, si ipsam Karoli M. filiique succes-
soris Ludovici Pii historiam, quorsum pertinere
Ju-

JUDICIUM CRUCIS videbam, percurrerem. Quare
quicquid habere vetustissimorum Germanorum
Scriptorum poteram, pervolutabam, sedulo in-
vestigans, numquid alicubi extaret, quò aut ple-
niùs aperiri involutæ rei notitia posset, aut mini-
mùm nonnihil ornamenti accedere texendæ e-
pistolæ. Neque me prorsus fefellit spes mea. Nam
quanquam ultra ea, quæ in promptu jam habe-
bam, nihil reperi, quod ad rem ipsam faciat; ra-
tiones tamen quasdam observasse in illa mihi le-
ctione videor, suo etiam in epistola locò afferen-
das, quibus rejici Constitutio Carolina, quam ci-
tasti, ut & illa, quæ Ludovico Pio tribuitur, in qua
similiter CRUCIS JUDICII fit mentio, tanquam sup-
positivæ debeant. Ceterùm, quoniam præter
hanc utilitatem aliam illa mihi lectio offerebat
quando nimirum in ejusmodi aliqua loca inci-
debam, in quibus aut verè erraverunt Scriptores,
aut errasse saltem videri alicui possunt, nolebam
illa prætermittere, quod & exercendo ingenio
materiã præbitura, nec ingrata Tibi fore, quippe
patriæ historiæ amantissimo Viro, judicabam, si
præsertim post explicatum CRUCIS JUDICIUM ea
paulo diligentius annotarem, tibi que legenda fi-
terem. Hoc enim consilium fuisse mihi initiò,
illi nòrunt, quibus ratio studiorum meorum per-
specta est. Exinde tamen, cum, quam publicè di-
sputandi copiam petieram, ab incluta hujus Aca-
demix

demia Facultate Philosophica impetrassem facile, deque maturando instituto sub idem tempus admonerer, quò Tibi parabam respondere, mutavi sententiam, facereque epistolam tantisper distuli, dum in disputationis vicem observatorum istorum partem elaborassem. Malebam autem vel aliqua tantum illorum ventilanda in cathedra, quam quocivis aliud argumentum sumere, quod & digna mihi eruditorum examine videbantur esse, & præterea etiam excusare respondendi tarditatem, quam defugere commodè non poteram, quam optime apud Te posent. Quamobrem accipe, VIR MAGNIFICE, pagellas has pauculas, atque ita eas accipe, ut & alia atque nunc exhibent, absque Te fuisset, exhibituras credas, & simul consideres, quam non meâ voluntate fiat, ut quod *πάρεργον* debebat esse, *τὸ ἐργον* antevertat. Quod reliquum est, oro Te, PATRONE OPTIME, summum illum tuum favorem perpetues, quem navasti mihi hæcenus. Vale.

Nobiliss. Tuæ Magnificentiaë

Scrib. Jenæ d. 20. Januar.

A. 1674.

perpetuus cultor

M. IO. CHRISTIANUS HETZERUS,
Lipfienfis.

Q. D. B. V.

OBSERVATIONUM
HISTORICO-CRITICARUM

CAPIT I.

Thonis Frisingensis de tripartita Ludovici Pii divisione regnorum inter tres filios narratio. In illa recte posita. Othonis lapsus. Duæ Ludovici uxores. Tres ex Irmingarda filii. Ex Juditha filius unicus. Factæ partitionis tempus. Bernhardus luminibus orbatus. Carolus, ex Juditha filius, pro Pipino, fratre consanguineo, positus. De Gotfrido Viterbiensi conjectura. Ejus furtum. Laus Jac. Thomasi. Frisingensis chronicorum per-vetustus codex msc. membranaceus. Laus Joh. Andr. Bosii. Paternæ ditionis partem Pipino obtigisse. Ejus rei triplex testimonium allatum.

A

Dicit

Dicit inter alia Frisingensis Ecclesiæ Præsul, Otho lib. V Chronicor. cap. XXXIII de Ludovico Pio: *Imperator generalem curiam Aquisgrani celebrans, primogenituræ suæ Lotharium imperii socium legit. nam alios duos Carolum & Ludovicum Reges vocatos, unum Aquitaniæ, alium Bajoariæ præfecerat.* Largior in hac narratione eruditissimo sui temporis Viro, habuisse Imperatorem illorum nominum filios: largior item primogenitum Ejus fuisse Lotharium: tandem & illud largior, tripartitò divisisse sua regna Patrem in synodo quadam Aquisgranensi. Ea enim consentanea historiæ illorum temporum reperio. Carolus autem quomodo pertinere ad divisionem illam possit, ego quidem certè hæcenus non video. Imò manifestus memoriæ lapsus est, sicut ostendam. Ludovicus, pius cognomentò, duas uxores habuit, alteram Irmingardam, nobilissimi sive Ducis sive Comitis Nigrammi, vel ut alii scribunt Ingorrammi filiam, quæ V. Non. Octobr. ann. Chr. DCCCXVIII obiit; alteram Juditham VVelfi (alii Huelpi & Guelphi scribunt) Ducis an Comitis filiam, quam annò post prioris mortem proximò in matrimonium duxit. Ex illâ suscepisse Imperatorem tres tantum filios, Lotharium, Pipinum & Ludovicum historia memorat; ex hac unicum tantum, Carolum, calvum dictum. Jam verò certum est, vel ipso Othone indicatò capite id asserente, factam partitionem fuisse, antequam læsæ majestatis reo Bernhardo luthina eruerentur. Hoc autem sub initium anni Chr. DCCCXVIII contigit, quò tempore prior Ludovici uxor nondum erat mortua, atque adeò nequedum Carolus natus.

Quare

Quare haud temerè fortasse dixerim, Othoni, Pipinum ponere volenti, posterioris conjugii filium venisse in mentem. Tenuit hæc hallucinatio, nisi conjectura me fallit, etiam Gotfridum Viterbiensem suspensum, utpote quem nulla alia de causa, ubi ejusdem partitionis meminuit, solò Lothariò nominatò, reliquos Ludovici ex Irmingarda filios reticuisse opinor, quàm quia Othonem inspiciens nescivit, quem Carolum is intellexerit. Verba Viterbiensis ex Chronicor. part. XVII appono; *Imperator postea à Aquisgrani Lotharium, filium suum, socium imperii legit. Alios filios duos, Reges vocatos, unum Aquitaniæ, alterum Bavariæ præfecit.* ex quibus hoc amplius lectori apparet, non inspectum solùm Othonem hòc locò à Viterbiensi fuisse, sed transcriptum; præsertim si quis alia Compilatoris hujus loca plurima cum Othonianis conferat, unde ipse ego, furtum ejus his diebus, eoque dignum eum esse perspexi, qui plagiariorum catalogo inseratur, quem excellentis Vir ingenii & in varia doctrina prorsus admirabilis, idemque magnus meus fautor, JACOBUS THOMASIUS, in eruditissimâ dissertatione de plagio literario non ita pridem adornavit. Neque enim Frisingensis, quos vidi, impressi codices tantùm, constanter habent *Carolum*, sed & in manuscriptis constanter ita legi, ex aliquo membranaceo æstimabilis vetustatis & Auctoris ætatem propè, ut videtur, attingentis conjicio, quem pro summa benevolentia, quâ erga me est & mecum promptissimè communicat, quicquid præstantium librorum possidet, inspiciendum mihi dedit ὁ πάλιν BOSIUS. Ut ita neque mendii suspicione aut typographos aut librarios onerare, neque

de reliquo putare debeamus, aliam atque nunc habemus lectionem Viterbiensis usurpatum exemplum fortassis exhibuisse. nisi quis vulgatam in illo extitisse ex allata conjectura malit colligere. Ceterum ne quid hinc omittam, quod desiderari saltem à quibusdam possit, trium idoneorum Auctorum testimonia subnecto, è quibus videre est, Pipino ditionis paternæ partem obvenisse. Anonymus in vita Hludovvici Pii: *Nam his ritè ordinatis, postquam Imperator in eodem placito, filium primogenitum, Lotharium Imperatorem appellari & esse voluit, & duorum filiorum suorum Pipinum in Aquitaniam, Ludovicum in Bajoariam misit, ut scilicet sciret populus, cuius deberet potestati parere, statim ei Abodritorum defectio nuntiatur.* Nithardus lib. I: *Quò pacto filios suos justo matrimonio junxit (Ludovicus Pius,) & universum imperium inter eos ita divisit, ut Pippinus quidem Aquitaniam, Lodhuvvicus autem Bajoariam, Lodharius verò post discessum ejus universum imperium haberet, cui & unà secum Imperatoris nomen habere concessit.* Ado Viennensis: *Huic piissimo Imperatori ex Hermengarde regina tres filii, quorum primogenitum Chlotharium, primò Cæsarem, deinde consortem imperii ascribit. cui & Italiam ad regendum commisit: at Pippinum Aquitanie regem facit: tertium Ludovicum Bajouariis regem constituit. Plura non addo.*

CAPUT II.

Arnulphi Metensis Genealogia. Laus Petri Pithæi. Carolus, Caroli M. filius, pro Pipino, germano fratre, ab Arnulpho per

per errorem positus. Quatuor omnino legitimi Caroli M. filii. Omnes ex una uxore Hildegarda. In illis gemelli. Eginhardus & Theganus notati. Nomina gemellorum. Ditorum filiorum conjugium. Carolus, filius, ^{ἀπὸς} mortuus. A silentio Eginhardi argumentatio. Silentium idem aliunde confirmatum. Argumentum invalidum Huldrici Mutii. Bernhardus, Pipini filius. Ejus nepotes. Eginhardo, Mutio & Arnulpho à Reginone lux. Arnulphum in liberis Caroli M. unum duntaxat Pipinum numerasse, verisimile. Legitimi Pipini mater. Naturalis Pipini mater. Hujus gibbus & conjuratio contra patrem. Conjuratio causa. Fastrada Caroli M. conjux. Incertum, legitimum an naturalem Pipinum significet Arnulphus. Idem ex uno errore in alium delapsus. Gibbosus Pipinus, ^{ἀπὸς}. Eventus conjurationis. Legitimi Pipini obitus. Conjuratio tempus. H. Mutii querimonia.

Similem detecto errorem alium in Arnulphi, Metensis Episcopi, Genealogia offendo, quam ex antiqua membrana Mediomatricum Ecclesiæ descriptam posteritati reliquit PETRUS PITHOËUS, is, cui tot alia

vetusta monumenta debemus, quæ in crassissimis tenebris, absque illo fuisset, maximam partem, opinor, adhuc sepulta jacerent. Verba Genealogiæ ita fluunt: *Karolus Imperator genuit Pippinum, Charolum, Lodouicum Pium Imperatorem, Hugonem & Dodonem Episcopum. Charolus filius Karoli Imperatoris genuit Berhardum. Berhardus Pippinum. Pippinus Berhardum, Herbertum & Pippinum.* In quibus itidem Carolus, at Caroli M. filius, pro Pippino, at germano fratre, perperam ponitur. Dictis fidem conciliabo. Quatuor omninò legitimos filios Carolum M. habuisse comperio, quos omnes ei una Hildegardis peperit, Carolum, Pipinum, (Carolomannum, ut Lambertus Schafnaburgensis & Marianus Scotus id observant, antè vocatum, quàm Romæ nomen illud in baptimate ab Adriano Papa acciperet), aliosque gemellos filios; quorum alter lucem, in quam editus erat, diu non tulit, alter reliquis etiam fratribus vivacior a patre in consortium imperii adscitus est. Ille ab Arnulpho &, quod valdè miror, etiam ab Eginhardo & Thegano omissus, Clotarius à Paulo Warnefrido in Libro de Metensis Ecclesiæ Episcopis appellatur, cui cur fidem derogem, causam non invenio; hic est ingentis nominis Imperator Ludovicus, pius dictus. Pipinum & Ludovicum juniores filios in conjugio fuisse certum est, Carolum maximum natum non item. Quem tamen minimum nullos liberos se patre decedentem orbasse firmisimè mihi videor conjicere posse ex silentio Eginhardi, qui, posteaquam Caroli M. sobolem omnem enumeraverat, dicturus, quot liberi ante patrem naturæ satisfecerint, ita pergit: *Ex his omnibus (liberis)*

duos

duos tantum filios & unam filiam, priusquam moreretur, amisit (Imperator.) CAROLUM, qui major natus erat, & PIPINUM, quem regem Italiae praefecerat, & ROTHRODUM, quae filiarum ejus primogenita & Constantino, Graecorum Imperatori, desponsata erat. Quorum Pipinus unum filium suum, Bernhartum, filias autem quinque, Adelhaidem, Atalam, Gundradam; Bertaidem ac Theodradam superstites reliquit. In quibus verbis Eginhardus Pipini quidem orbos recitat, alterius autem demortui filii nullos. Quos afferendi occasionem non credo circumspectissimum Scriptorem praetermissurum fuisse, si quidem habuisset Carolus. Eginhardo Huldricum Mutium subjungo, quem quamvis veritatis avidissimum omnis Germanorum Scriptorum turba meliora edocere nequivit. Nam eundem in sensum lib. VIII Chronicor. post adscriptum Caroli M. Testamentum de divisione regni inter tres filios, unde quam lubrico argumento Mutius tres tantum legitimos filios Imperatorem habuisse colligat, non solum ex allatis liquet, sed & alibi propediem aliunde à me ostendetur, ita loquitur: *Quoniam autem duo filii, Pipinus & Carolus, immatura morte abrepti sunt, quorum alter, nempe Pipinus, quinque filias & unum filium Bernardum ex se genitos reliquit, Carolus senex mutat necessario testamentum. Videlicet similiter nullis Caroli orbis commemoratis. Quibus si quis imbutus supra dictae Genealogiae contextum diligenter expendet, ei lucide apparebit, Carolum pro Pipino per errorem ab Arnulpho scriptum. Huc accedit, quod, quem filium Pipini fuisse Eginhardus atque Mutius referunt, sit ille ipse Bernhartus, à quo Pipinus secundum Arnulphum*

Arnulphum

phum

phum oriundus est, alius Bernhardi, Herberti & alius Pipini genitor. Id quod planum faciam Reginone teste, Abbate Prumiensi, qui lib. 2 Chronic. ad A. C. 818 *Bernhardus, inquit, filius Pipini, Rex Italia Aquis evocatus ad Imperatorem (Ludovicum Pium) dolo capitur, & primò oculis, post vitâ privatur. Habuit autem iste Bernhardus filium nomine Pipinum, qui tres liberos genuit, Bernhardum, Pipinum & Heribertum.* Cui alios adderem, quos aliquam multos habeo rem eandem non æquè plenè quidem, sed ita tamen tradentes, ut illorum testimoniis corroborari dicta possint, nisi jam nunc satis manifestus erroris Arnulphus esset. Qui præterea nescivit, ut apparet, Carolum M. jam ante initum cum Hildegarda connubium, atque ita, etiam antequam ei nasceretur, legitimus filius, Pipinus, alium ejus nominis naturalem ex Himmeltruda habuisse. animò pariter atque corpore pravum. nam præterquam quod gibbo deformem fuisse Eginhardus scribit, eundem etiam, spe regni sibi à Primoribus Francorum factâ, qui degenerare Imperatorem, Fastradâ (Regino Fastradanam appellat) maritum efferante, quotidie magis magisque à perenni sua contestataque mansuetudine indignè ferebant, contra patrem conjurasse idem memoriæ prodidit. Unius enim duntaxat Pipini meminit Episcopus, ubi filios Caroli M. recenset. Nisi quis per memoratum malit gibbosum intelligere, quia Carolo, inter legitimos filios maximo natu, præponitur, adeoque dicere, alterum potius ignoratum ab illo fuisse. Verùm, quicquid hujus sit, illud inde admodum proclive cogitatu est, quàm facillimè Arnulphum unò tantum Pipino positò delabi in
alium

aliū errorem potuisse. Sive enim gibbosum Pipinum indicare voluit, eum oportuit Carolū facere Bernhardi patrem, postquam exploratum habuit Bernardum non esse Ludovici filium. nam gibbosus Pipinus nusquam perhibetur liberos habuisse; Sive alterum, quem Italiæ Regem Regino nominat, significavit, ex eventu conjurationis cognito, quam non omnes antiqui scriptores distinctè annotant, facile, ut idem faceret, adduci potuit. Quippe mox proditâ conjuratione attonsus spurius, inque monasterium detrusus, religiosæ vitæ usque ad mortem vacasse legitur. Quæ si ad legitimum Imperatoris filium spectare malè putavit Episcopus, annorum computatione simul adhibitâ, nihil alienum à vero scribere minimum sibi visus est, quando, incertus, Pipino Carolve proles tribuenda, à Carolo genitum Bernardum scripsit. Legitimus enim Pipinus annò ætatis suæ XXXIII, post Christi nativitatem DCCCX denatus est. Unde omninò sequitur, conjurationem, quæ ann. Chr. DCCXCII facta est, incidere in quintum decimum ejus annum, quò illum nemo temerè liberos procreasse affirmaverit. Hæc ita mihi videntur. Aliis integrum esto dissentire, quin etiam sentire alia, si qua rectius poterunt. Quanquam fore nonnullos arbitror, qui prorsus de nihilo non esse conjecturam judicabunt, ubi legerint, quod Mutius ante suprâ citata verba scribit: *Est magna controversia, qui ex uxoribus, quiq; ex concubinis Carolo (Magno) nati sint. Dissensionem causam dedit uxorum concubinarumq; quas multas habuit, & ex illis proles diversitas.* vid. lib. 8. Chronicor.

B

CAP.

CAP. III.

P. *Pithœi Opera. Ejus Genealogia Comitum Campania & Brigeji gallicè scripta. Ejusdem dubitatio de Arnulphiano errore. Verba quædam Genealogia Pithœana. Eorum versio. Bernhardum Spurium injustè appellanti Thegano fidem habuisse Pithœum. Duplicis istius facti causa. Thegani verba. Ejus audacia. Quid facere Theganus rumori debuerit, si quis fuit de Bernardo. Quid reapse fecerit. Videri eum à se ipso scripsisse. Ejus pietatem in nefandum facinus desinere. Conficta esse, quæ de impuris Bernardi natalibus is prodit. Varietas successionis in imperio Francorum. Difficultas circa eam. Theodoricum naturalem Clodovei filium admissum à legitimis filiis ad sortitionem provinciarum fuisse. Quid unicuique horum obvenerit. Brunechildem nequicquam potuisse Sigebertum spurium, pronepotem suum, regno Austrasiæ præficere. Dagoberti, Chlotharij II filij, desiderium habende prolis. Naturalem ejus ex Ragnetruide filium*

vix

vix trimum in Austrasiam missum post etiam confirmatum in regno fuisse, ubi natus uxore justâ Clodoveus Regi fuit. Clodovei hujus portio. Sejuncta in imperio Francorum à Dignitate Potestas. Ultimos Merovingorum legitimè natos fuisse. Carolus Martellus à natalium probro vindicatus. A consuetudine argumentatio. Exclusos avô Caroli M. spurios à paternis ditionibus fuisse. Allati in eam rem ipsius Caroli M. spurij. Illorum nomina. Arnulphus notatus. Eginhardus explicatus & illustratus. A silentio Eginhardi argumentatio. Eginhardus iterum explicatus. Pithæus notatus.

VIx dum in chartam conjeceram, quæ discutiendo Arnulphiano errori apta mihi visa sunt, cum in manibus habens PETRI PITHOEI Opera, sicut ea studiosè collegit Labbæus, Carolus, illustrique viro jac. Augusto Thuano inscripta Lutetiæ Parisiorum, annô 1609 in lucem edidit, inter evolvendum fortè conspicio ejusdem laudatissimi Pithœi Genealogiam Comitum Tricassium & Meldorum, sive Campaniæ & Brigeji, gallicè conscriptam, quam commentario gallico dictorum Comitum annexuit: in quâ eundem

errorem quanquam non nihil dubitanter annotat. Nam quod ego ἀναμφοβηγῆτος statui, id ille tantum minus abesse à vero autumat, quasi Carolus æquè atque Pipinus frater filium, Bernhardum appellatum, habuerit. Quamobrem ne quid dissimulem, aut laudes alienas injustè intercipiam, verba ipsa doctissimi viri huc exscribam & quidem hòc libentiùs, quò commodiorem in illis occasionem nanciscor vindicandi à natalium macula sæpiùs memoratum Bernhardum. Sic verò inquit: *Heribert ou Herbert, que la pluspart de nos Historiens intitulent Comte de Vermandois, fut fils d'Heribert sieur de Peronne & S. Quentin, qui tua Raoul Comte de Cambray, & peu apres fut tué par les gens de Bauldoun le Chauve Comte de Flandres & frere de Raoul environ l'an 902. lequel Heribert estoit frere de Pepin & de Bernard ou Berhard, tous enfans de Pepin, fils d'un autre Bernard, que la genealogie de S. Arnoul de Metz fait fils de Charles fils aisne de Charlemagne: mais Rhegino (plus vray-semblablement ce me semble) le prend pour Bernard, qui out les yeux creuez & mourut l'an 818. lequel estoit fils de Pepin Roy d'Italie, né de concubinage, comme dit Theganus.* Quæ verba ut ponderari ab omnibus possint, ita verto: *Heribertus sive Herbertus, quem Historicorum nostrorum plerique Comitum Veromandorum titulo insigniunt, filius fuit Heriberti, Domini Peronnae & S. Quintini, qui peremit Radulphum Cameraci Comitem, & paulo post ipse occisus est per satellites Balduini Calvi, Flandriae Comitum & fratris Radulphi circiter annum 902. qui Heribertus frater erat Pipini & Bernardi sive Berhardi, quorum fratrum omnium pater Pipinus fuit, filius alius Bernardi, quem*

quem genealogia S. Arnulphi Metensis filium Caroli facit, maximi natu è Caroli M. filius: verum Regino (majore veri specie, ut mihi videtur,) illum interpretatur Bernardum, qui exoculatus & mortuus est anno 818. qui Pipini Italiae Regis filius erat ex concubinato ortus, ut dicit Theganus. Nimirum verisimiliora tantum esse arbitratur Pithœus, quæ Regino tradit, quam quæ Arnulphus; ego verò rejeci Arnulphiana, quippe prorsus falsa, geminò subnixus argumentò, quod an everti ullâ ratione possit, arbitrium penes gnaros sit. Sed ad Bernhardum, quem concubinâ natum Theganus prodit, Pithœus credit. uterque malè. ille rumori, aut, si mavis, fervori suo nimium indulgens; hic scriptoris vetustate deceptus. Ubi priusquam afferam, quæ dicere in contrariam partem habeo, Theganum ipsum audiamus. *Ipsò eodemque annò Bernhardus, filius Pippini, & ex concubina natus, per exhortationem malorum hominum extollens se adversus patrum suum, voluit eum à regnò expellere, habebatque impios consiliarios hinc inde.* Hæc Theganus cap. XXII sui operis de gestis Ludovici Pij, satis, ut puto, impudenter, certè audacter satis. Etenim tametsi aut suppressere, aut confutare improbissimum rumorem, si quidem fuit, Chorepiscopus poterat, tamen id contrâ egit, ut nec ignoraretur unquam, & incautos etiam imagine veritatis falleret; sin à se ipso scripsit, (quod quin credam, parum abest. neque enim præter Theganum quisquam scriptorum veterum idem tradidit.) videri quidem fortasse quibusdam pius in Imperatorem esse voluisse potest; sed

B 3

quoniam

quoniam ita pietatem suam præstitit, ut illustrissimam Carolinam Familiam simul inquinaverit, facinus profectò commisit nullò modò excusandum. Enimverò crasum mendacium esse demonstrabo, quod scribit de Bernhardo Theganus, undecunque tandem fluxerit. Variasse in Francorum imperio successionem progenio seculi observo; quanquam difficile sit definire tempora, quibus licuerit è pellicibus natis paternarum ditionum hæreditatem adire. Theodoricus certè, naturalis Clodovei filius, non repulsus à sortitione provinciarum post mortem Patris est, sed ut legitimis ejus filiis singulis singula regna obvenērunt, (obvenērunt autem Clodomiro Aurelia, Clothario Suesiones, Childeberto Parisij,) ita spurius pace omnium Austrasiam cum imperio obtinuit. vid Aimoin. de gest. Francor. lib. 2. cap. 1. Quod tamen beneficium tanquam neglectum diu, Chilperici filiò Clothariò II rerum potiente, prorsus exolevisse ex eodem Aimoino patet, lib. 4. cap. 1. narrante, quàm malè Brunehildi cesferit, quod Sigebertum, primogenitum Theodorici, sui ex Childeberto filio nepotis, spurium, Austrasie regno præficere conata sit. Mox usurpata rursus vetus consuetudo est, cum successit Chlothario II. Dagobertus filius, qui desiderio habendæ prolis, repudiatâ Gomatrude reginâ sterili, sibi non tantùm Nantildem in matrimonium junxit, sed & hanc spem suam retardante Ragnetrudem insuper adscivit, & susceptum ex ea filium, Sigebertum, vix trimum in Austrasiam misit, cumque eo tutores duos Chunibertum, Campa-

Campaniæ præfulem, & Adalgifum, palatij magistrum, imperandi causâ. In quo assignato regno spurius post etiam, suadentibus Francis, confirmatus est, ubi Clodoveus ex Nantilde natus Dagoberto fuit: quem legitimum filium contentum idcirco esse oportuit Neustriæ & Burgundiæ regnis & restitutum Denteleni ducatu, sicut itidem ex Aimoino disco. vid. lib. 4. cap. 19. 20. & 27. De ultimis Merovingorum temporibus ita pronuntiandum est, ut à dignitate sejungatur potestas. Hæc enim penes Magistros palatij fuit, seu Domus Majores, uti vulgò vocantur; illa Regibus nuda mansit. Ac Reges quidem ipsos justis conjugibus editos certum est, inter domus Majores verò Carolus Martellus à recentioribus quidem pro spurio habetur; quoniam autem Scriptorum vetustissimi quique uxoris nomine matrem ejus Alpaidem appellant, summam injuriam fieri celeberrimo Principi arbitror, si quis contaminare ejus manes cum auctoribus mendacij pergat. Sequitur Carolingorum Familia, in qua infra Carolum M. descendere hoc loco nihil attinet, quandoquidem quæ illo imperante ratio succedendi viguit, eam ipsam ad nostrum Bernhardum etiam spectare, quivis, opinor, facile concessurus est. At verò illis temporibus sedulo cavebatur, ne, qui concubinis nati erant, participes paternarum ditionum fierent: quemadmodum in ipsis Caroli M. spuris, (quorum duos tantum, Hugonem & qui Drogo alias vocatur, Dodonem, in adductis supra pag. 6. verbis, omisso præter gibbosum Pipinum etiam Theodericò, Arnul-

Arnulphus recitat,) id videre est, utpote quos omnes Imperator prorsus in sortitione regnorum neglexit, unicô suô legitimô filiô, Ludovicô, hærede scriptô. Unde consentaneum est, non pasurum Carolum avum fuisse, ut Bernhardus in paternum regnum succederet, si quidem concubinâ natus fuisset. Neque obstat pietatis documentum, quod eô ipsô dedisse Avus ab Eginhardo scribitur. Id enim huc adeò non pertinet, ut hoc putem dicere voluisse Eginhardum: potuisse Imperatorem aut Ludovico succesori assignare demortui sui filij regnum, aut dare quidem nepoti, sed sine summa potestate; concessisse id autem ei, luculentô pietatis exemplô, similiter atque Pipino ejus Patri, cum plenissimis majestatis juribus. Imò credo hanc mentem Eginhardi fuisse, quando in opere Thegani cap. XII lego, venisse post Avi sui mortem Bernhardum ad patrum suum, Ludovicum, & *tradidisse semetipsum ei ad procerem & fidelitatem ei cum juramento promississe.* Addo alterum argumentum, quod ex Eginhardi silentio sumo, quem verisimile non est celare posteritatem voluisse de Pipini illicitis amoribus, quoniam enumerare Imperatoris sui nothos non est veritus. Quapropter sicuti legitimum filium scriptor nominasse dicendus est, quô locô Pipini unicum filium, Bernhardum, nominavit; ita in confesso nunc esse arbitror, causam invenire quàm facillimè Pithœum potuisse, cur in citando Thegano mendacium notaret.

CAP.

CAP. IV.

Laus Jo. Andreae Bosij. Instituti ratio circa has qualescunque observationes. Davidis Blondelli Genealogia Francica. Collocatum ejus in defendendo Bernhardò studium. Hoc cur expendi mereatur. Blondellianorum argumentorum scopus. Berta, legitima Pipini uxor. Ejus pater. Caroli M. de Bernhardò cura. Bernhardi tutores. Adalhardus αρχιεπισκοπος Walonis auctoritas. Alcuini ad Pipinum epistola. Hujus quedam verba explicata. Excusari à Blondello Theganum. Bertam contra jus Canonicum Pipino nupsisse. Locus Thegani à Blondello tentatus. Duplex defendendi alicujus natales ratio. Quousque Blondelliana argumenta valeant. Testimonia Blondellum, quod mater Bernhardi Berta fuerit, habere nulla. Hunc defectum chronologia Virum supplere voluisse videri. Berte nuptia. Bernhardi natalis. Chronologia Blondelli quid revera probet. Qui valere expeditè quedam Blondelli argumenta possint. Assensus illi datus, excusan-

C

cusandum esse Theganum. Morosi circa Principum conjugia rigoris exempla. Blondelli emendatio rejecta. Rejectionis causa. Tabula genealogica.

FIniveram caput tertium, jamque cogitationes alias versabam animo, cum imponi mihi necessitatem commodum audiebam veniendi ad JO. ANDREAM BOSIUM, Virum omni elogiō majorem, qui quod studiis meis summē favet, in eo non tam glorior, quā singularem divini Numinis providentiam agnosco. Apud quem honoratissimum meum Fautorem cum adessem, significassemque in sermonibus, esse me nunc in eō, ut in certa capita redigerem, quæ in Scriptoribus quibusdam perperam aut verè posita aut poni visa, præbita haut ita pridem occasione, observaveram, mentione simul Thegani injecta & cur præter rem mihi videretur labem Bernhardo aspersisse, eadem is benevolentia, quā diebus aliquot antè inspicendum mihi membranaceum suum Othonem dederat, è locuplete suo penu promebat DAVIDIS BLONDELLI Catalaunensis Genealogiam Francicam plenius asertam, inque illius posteriore tomo pag. 199 & seqq. locum mihi indicabat, ubi contra Jo. Jacobum Chiffletium eandem Bernardi causam agit Vir doctissimus. Quapropter, cum aliæ ejus rationes sint, ac ego adhibui, atque is prætereà etiam liberare culpā Theganum conetur, non ingratum opinor curiosis harum

harum rerum fuerit, si tanquam in compendium collectis, quæ prolixius Blondellus disserit, liberiùs eloquar, quid ponderis unumquodq; habeat. Primum autem iniquè facere ostendit, qui spurium fuisse Bernhardum putant. Quò locò argumenta omnia eò spectant, ut Berta, quæ natum Bernhardum dicit, legitima Pipini uxor habeatur. Nimirum fuisse eam affert Guillelmi Tolosæ Comitis & Aquitanorum Ducis filiam, atque adeò cognatam Pipini, quam non verisimile sit extra conjugij fidem sui copiam fecisse. Porro, si concubina fuisset Berta, ejus filio Bernharde neque Avum concessurum paternum regnum, neque Adalhardum Walonemque Adalhardi germanum in tutela adfuturos fuisse, quorum ille seculum antehac relinquere, quàm Caroli Patruelis sui cum Hildegarde conjugium, quod vivente repudiatâ Desiderii, Langobardorum Regis, filiâ inierat, probare maluerat; hic verò omnibus, qui erant in palatio Imperatoris venerabiliores, prælatus est. Postremò, extare epistolam, in qua Alcuinus Pipino optat, ut lætetur cum muliere adolescentiæ suæ, utque in longam nepotum posteritatem procedat benedictio à Deo ei data: per quam uti ex necessitate soboles intelligitur, ita absurdum esse fingere, de amicæ contubernio gratulatum Magistrum Discipulo fuisse, concubinamque adolescentiæ mulierem appellasse. Deinde in tempestivæ cuidam morositati imputat, quod ex concubina natum Theganus Bernhardum scripsit. Videlicet tertio gradu propinquam Pipino Bertam fuisse.

C 2

Igitur

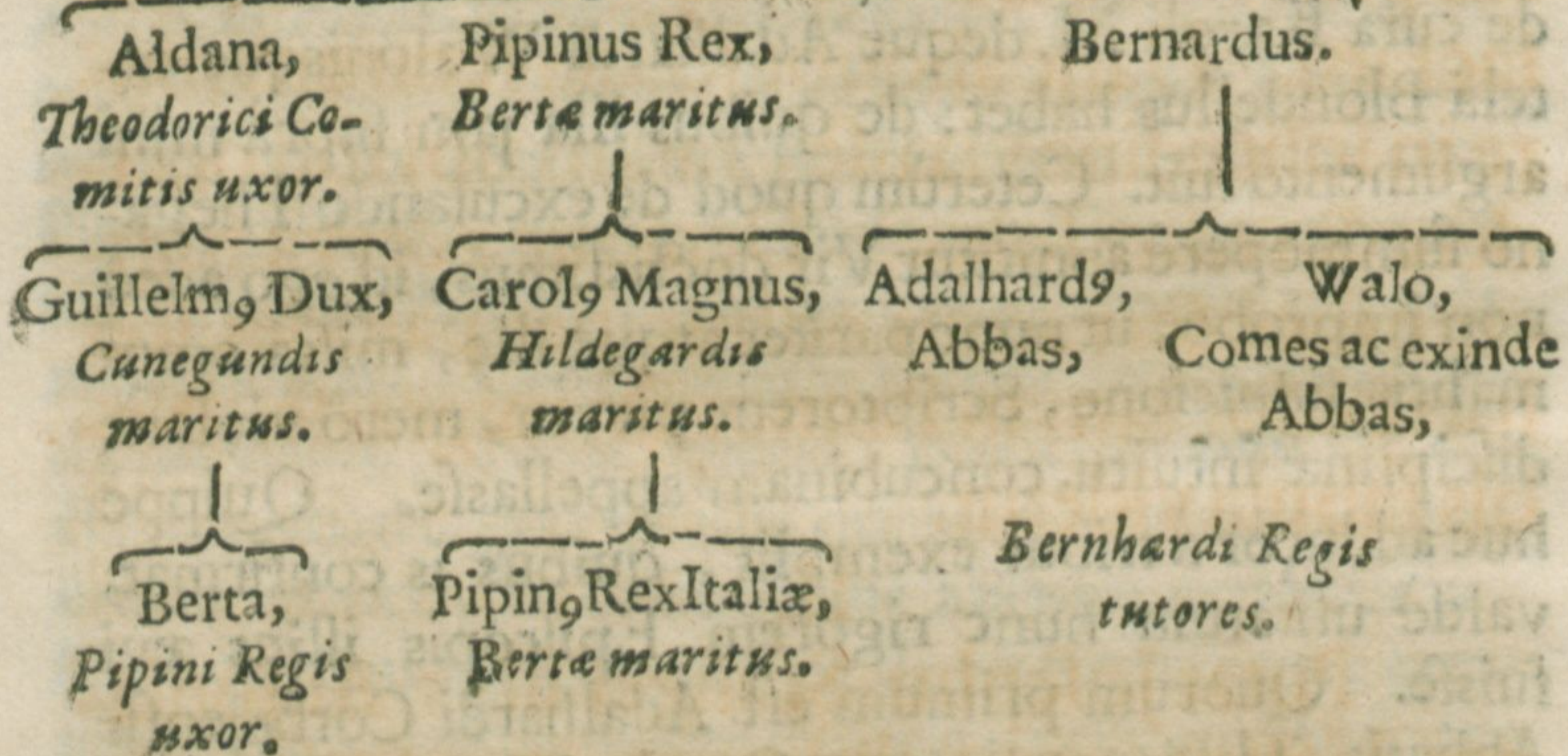
Igitur salvis canonibus non potuisse illos connubio jungi. Nupsisse tamen Pipino Bertam. Id verò matrimonium ut tanquam illegitimum ipsòque jure nullum displicuisse sibi testaretur, locum id improbandi nactum Chorepiscopum concubinam Bernhardi matrem nimis morosè appellasse. Hæc postquam hunc in sensum disseruit Blondellus, Thegani tandem verba, tanquam si omnī culpā liberari fortè possit, pro & legendo ut ita emendat: *ipsò eodemque annò Bernardus, filius Pipini, ut ex concubina natus, per exhortationem malorum hominum extollens se adversus patrum suum, voluit &c.* ut ita comparare Bernhardum Scriptor cum Pipino gibbofo, spurio, voluisse intelligatur, quorum hic adversus Patrem, ille adversus Patrum nefanda molitus erat. Compendium eorum feci, quæ Blondellus habet. Nunc quando pollicitus sum me dicturum etiam, quæ in illis quousque valeant, ante omnia moneo, in defendendis alicujus natalibus referre quidem nihil, de nato an de matre colligas; quoniam verò, qui de matre colligit, eum demonstrare etiam oportet, matrem eam esse, non aliam nati, patet, quod argumenta Blondelliana tum demum in hac ratione probandi valitura sint, si adducta testimonia fuerint, matrem Bernhardi fuisse Bertam: qualia neque ipse Blondellus affert, neque ego afferre pro illò habeo. Quamobrem, fuerit Berta legitima conjux, quid hoc ad illos, qui temerè non credent, natum eam Bernhardum fuisse: Hærebunt autem, opinor, omnes, qui Blondellum ipsum legent, defectum testimonio-

FUEW

rum chronologiâ, ut apparet, supplere volentem, quando nihil aliud ex illa (duo autem sunt, quæ probabiliter in ea ostendit. alterum, Bertam Pipino A. C. 795 nupsisse; alterum, Bernardi natalem in A. C. 797 incidere.) colligere poterunt, nisi, potuisse Bernardum Bertæ filium fuisse. Quanquam hoc ipso stabiliri rem eam omninò non posse, haudquaquam dixerim. In altero verò probandi modo, quò ego sum usus, expeditissimè propulsabunt injuriâ, quæ de cura Karoli M. deque Adalhardi Walonisque tutelâ Blondellus habet: de quibus illa jam suprà mihi argumento fuit. Ceterùm quod de excusando Thegano summoperè annititur Vir doctissimus, id ego adeò non improbo, ut nunc pariter atque ille, missâ omnî malitiæ suspicione, Scriptorem putem, merò violatæ disciplinæ intuitu, concubinam appellasse. Quippe huc adducor à tribus exemplis, quibus is confirmat, valdè usitatum hunc rigorem Episcopis illius ævi fuisse. Quorum primum est Adalhardi Corbejensis Abbatis, Hildegardis cum Carolo Magno; alterum Friderici Ultrajectini, Judithæ cum Ludovico Pio; tertium Gauzleni Parisiensis Episcopi, Adelhaïdis cum Ludovico Balbo, conjugia illegitima judicantium. Emendationem tamen verborum Thegani est, cur rejiciam. Nam Ellipsis illa, quâ Nomen Pipini & subaudiri in verbis, *ut ex concubina natus*, oportet, nec à proximè præcedente Pipini vocabulo repertî commode per constructionem potest, durior profectò mihi esse videtur, quàm pro ingenio Auctoris hujus. Ad-

mitterem autem eam, si aut pro Bernhardo Pipinus esset in textu positus, aut compararetur Bernhardus quidam cum nostro Bernhardo. Sed manum de tabulâ, simul atque suffixero Tabulam, quâ juvari benevolus Lector in intelligendo hoc capite possit.

Carolus Martellus, Major domûs, *Hrotrudis Maritus.*

AD DI-

AD DITAMENTA.

I.

DE Ungarorum origine hoc ferè prodit lib. i. annal. Witichindus Corbejenfis: veneficij aliquando convictas quasdam mulieres in sylvam ab exercitu ejecisse Hunnorum Ducem, quæ Mæoticis paludibus & mari cingitur. Eas conceptos jam antè fœtus procreasse ibi. Inde gentem validam factam. Hanc aliquot secula ferarum more in solitudine vixisse, ratam sibi soli occidere & redire soles. Denique à cerva fugiente inobservatum adhuc per paludes iter fortè edoctam in Pannoniam migrasse. Nobis fabula videtur.

II.

Putat Josephus Scaliger lib. i. Aufoniar. lection. cap. i. ditionem in inferiori Palatinatu Hundsrück vulgò appellatam dici quasi dorsum canis. Nos arbitramur dici quasi Hunnenring, id est, Hunnorum præsidium.

III.

Ad legiones, quas à republica acceperat, alias privato sumtu addidit: unam etiam ex Transalpinis conscriptam, vocabulò quoque

quoque Gallicò, (*Alauda enim appellabatur*) quam disciplinâ cultuque Romano institutam & ornatam, postea universam civitate donavit. Hæc verba sunt Suetonij in Julio Cæsare cap. 24. in quibus pro, *Alauda enim appellabatur*, Matthias Berneggerus rescribit, *Alaudarum appellabatur*. Nos propter unicum Plinij locum lib. XI. N. H. cap. 37. non satis rem exputasse doctissimum virum putamus.

IV.

Facit Jacobus Casfanus lib. 2. cap. 3. Inquisitionis jur. Reg. Brunechildem Childeberti uxorem. Nos ut matrem Childeberti fuisse supra cap. III diximus, ita idem etiam nunc affirmamus.

V.

Sunt, qui ornatûs tantum causâ Ciceronem putant quasdam suarum epistolarum ita inchoasse: *Ego verò vel, Mihi verò &c.* Nos respondendi vim prætereà voces illas semper habere, probatum, ubi opus erit, dabimus.

VI.

Id autem (discrimen) inter Historiam esse & Annales concedimus, quod Noster

ster subjicit, nimirum quod inter animal & hominem, sive, ut in Scholis loquuntur Logicorum filij, quod est inter genus & speciem, sic, ut omnes Annales sint Historie, non omnis Historia Annalium titulo veniat. Accedit his verbis Agellio suo Philippus Caroli animadvers. in Lib. 5. cap. 18. Nos cur idem non faciamus, habemus causas.

VII.

Definit Jo. Henricus Boeclerus Historiam Universalem in dissert. de utilitate Histor. univers. hunc in modum: *esse illam, quae res omnium aetatum ac populorum, inde ab origine temporis, id est, ab orbe creatusque ad hanc nostram aetatem, in Ecclesia & Republica, collectas sedulo, dispositas ordine, contextas prudenter, ad contemplandam Dei omnia regentis sapientiam & potentiam, hominumque ex consiliis operibusq; varie ordinatos eventus observandos, Deoque gloriam, Lectoribus artem vivendi comparandam, comprehendit & exhibet.* Nos subscribimus.

VIII.

Negat Hugo Grotius in libro de antiquitate & statu Reipublicae Batavae cap. 4.
terras

AKT III
terras Batavorum, inprimis illas, quæ Hol-
landiæ nomine hodiè appellantur, in ditio-
ne Francorum fuisse. Nos affirmamus.

IX.

Quia, sicut dicit sanctus Gregorius, &
ex Consuetudine Olitana cognoscitis, in
Francorum regno reges ex genere prodeunt,
mibi à Domino & Genitore meo, pia memo-
ria, Ludovico Augusto, pars regni inter
fratres meos reges divinâ dispositione est tra-
ditâ. His verbis incipit Proclamatio Caroli
Calvi adversus Wenilonem. Verùm, quid
est *Consuetudo Olitana*? Nobis admodùm
fit verifimile antiquâ consuetudinem olita-
nâ significari, adjectivô ab olim formatô.

X.

Svvanhildis epitaphium, quod abhinc
ducentis circiter annis repertum in agro
Zvviccaviensi est, *patriæ suæ & antiquita-*
tis amore, ut ipse loquitur, tanquam genui-
num Chronico suo Citizenensi inseruit Pau-
lus Langius, Monachus Bozavviensis. Nos
pro suppositio habemus.

S. D. G.

107

Mag
DN.
Philos. &

Do

Et t
ut
ut pu
dem hi
ut causa
interpo
JUDICIO
pridem
derim.
tatis ro
satisfac
eto arg
rum spe
foris Lu

sultissimo
ERO,
Confiliario
regie

hono-

MAGNIFICE,
ationum si-
ua quidem,
ri, si quid iis-
r; mea vero,
um haetenus
m de CRUCIS
etati haut ita
ebui, respon-
adata Socie-
umque non
ncram de di-
me inventu-
lique succes-
um pertinere
Ju-

